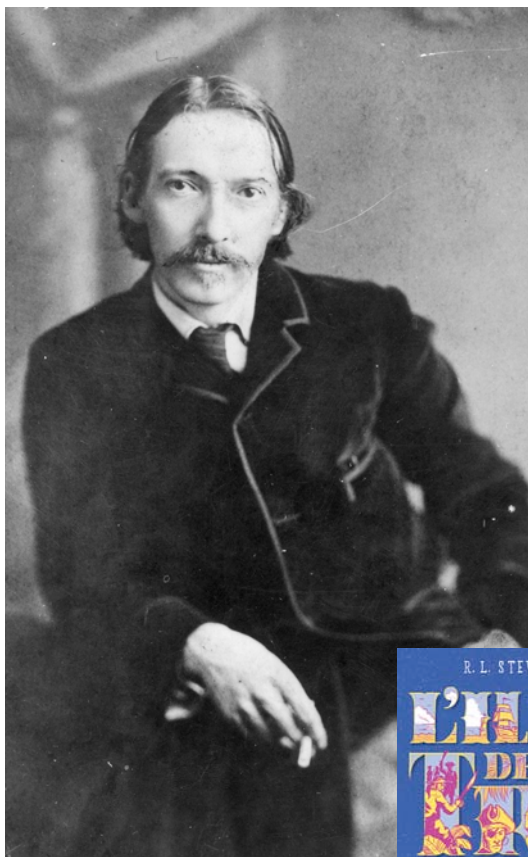

Una col·lecció de clàssics per a “lectors intrèpids”

Una nova col·lecció de clàssics juvenils de La Butxaca recupera quatre grans obres en traduccions de Jesús Moncada, Eulàlia Presas, Maria Antònia Oliver i Salvador Oliva: ‘La volta al món en 80 dies’, ‘L’illa del tresor’, ‘Peter Pan’ i ‘Alicia al país de les meravelles’.

Per Àlex Milian

Robert L. Stevenson va escriure *L'illa del tresor* esperonat pel seu fillastre. Després la van llegir els adults. Aquí, amb traducció d'Eulàlia Presas.

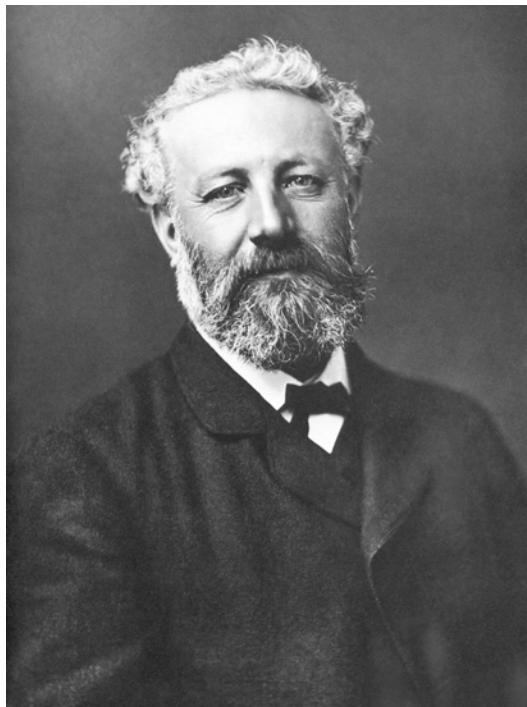
Diuem que tot va començar una tarda de pluja i trons típicament escocesa, en una casa de pedra i teulada de pissarra de Braemar, a les Highlands. Per passar l'avorriment, el fillastre de Robert Louis Stevenson, de dotze anys, pintava amb aquarel·les una illa imaginada. “Stevenson —recordaria anys més tard Lloyd Osbourne— va entrar quan jo l'estava acabant i mostrant aquell amable interès per tot el que feia, es va recolzar sobre el meu muscle, i aviat es va posar a construir el mapa i donar-li un nom a tot. Mai oblidaré l'emoció en veure l'Illa de l'Esquelet, el contrafort del Telescopi, ni l'emoció que va sentir el meu cor amb les tres Creus Vermelles! Però l'emoció encara va ser més gran quan va escriure les paraules ‘L'illa del tresor’ a la cantonada superior dreta”.

Diuen que Stevenson i Osbourne de seguida van començar a especular sobre qui va enterrar el tresor, quins pirates freqüentaven l'illa, què volien dir les tres creus. Stevenson va oferir-se a escriure una història sobre l'illa i el petit Osbourne li va posar dues condicions: que el protagonista fos un nen com ell i que no hi apareguessin ni noietes ni dones... a banda de la mare del protagonista.

D'aquesta manera, Robert Louis Stevenson es va embarcar en La Hispaniola, amb Long John Silver i el seu llo-ro, i va acostar la novel·la d'aventures —i la literatura adulta— al públic més jove. Un procés que, a l'altra banda de →

La volta al món en 80 dies va ser un dels èxits més importants de Jules Verne i l'únic que ell va traslladar al teatre. El gran Jesús Moncada signa aquesta traducció.

→ l'Atlàntic, havia començat un experiodista enginyós i ateu, conegut com Mark Twain i autor de *Les aventures de Tom Sawyer*, primer, i de *Huckleberry Finn* després. Tant Stevenson com Twain donaven valor literari de primer ordre a escrits pensats per a joves i duïen la novel·la d'aventures —iniciada històricament amb *Robinson Crusoe* el 1719— al seu màxim exponent.

“Stevenson —explicava José M. Valverde a la seva *Historia de la literatura universal*— era un escriptor exquisit, un assagista de prosa calculadament rítmica, que havia publicat un parell de llibres de turisme interior: *Una expedició per terra* (*An inland voyage*, 1878) i *Viatges amb un ruc* (*Travels with a donkey*, 1879), i s'havia guanyat des del començament l'elogi de Henry James, que no el superava com a estilista: ‘És un luxe, en aquesta època immoral, trobar algú que sí que escriu [‘who does write’], que coneix realment aquest deliciós art’”.

Les obres de Stevenson i Mark Twain són pràcticament contemporànies. *Tom Sawyer*, de 1876; *Huckleberry Finn*, que va superar el marc juvenil, de 1884; *L'illa del tresor*, de 1881 i totes elles només una mica posteriors als primers èxits d'un autor francès prolífic com cap, però més limitat estilísticament: Jules Verne havia escrit *Cinc setmanes en globus* el 1863, *Viatge al centre de la terra*, el 1865, i *La volta al món en 80 dies*, el 1873.

Clàssics Juvenils

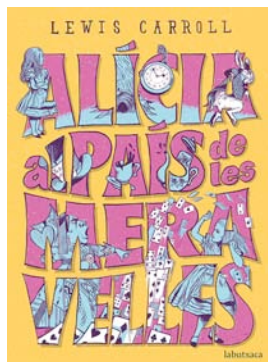
Dos d'aquests títols inicien una nova iniciativa editorial de La Butxaca, un dels segells catalans del Grup 62: llançar una col·lecció de clàssics ju-

venils que comença amb quatre volums especialment triats per la qualitat de les traduccions i la importància dels títols: *L'illa del tresor*, amb traducció d'Eulàlia Presas; *La volta al món en 80 dies*, en versió del gran Jesús Moncada; el *Peter Pan* de Maria Antònia Oliver i *L'Àlicia al país de les meravelles*, en la versió més corregida de Salvador Oliva.

L'editora, Liliana Pedro, anuncia a EL TEMPS que aquesta col·lecció tindrà continuïtat i garanteix que les obres triades seran reproduïdes sempre en versió íntegra. Sovint —abans més que ara— aquests clàssics juvenils s'editaven en versions reduïdes, escapçades o molt manipulades, de manera que qualsevol rastre d'estil dels autors quedava totalment ensorrat per una simplificació del vocabulari, les estructures i els recursos literaris.

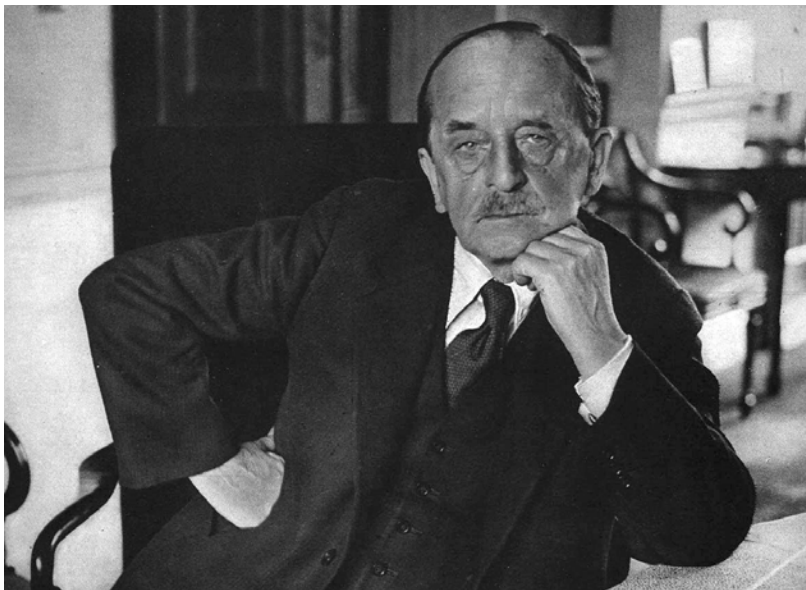
De moment, Pedro assegura que la col·lecció s'ampliarà “a l'octubre, amb dos títols més” tot i que encara no és clar quins seran. I, “si tot va bé, en seran molts més en el futur. Per exemple: *El llibre de la jungla*, *Tom Sawyer*, *El màgic d'Oz*, *Capitans intrèpids*, *Matilda*, *Viatge al centre de la terra*, *La màquina del temps*, *Pinotxo...*”.

La literatura juvenil en català ha creat importants col·leccions amb autors propis contemporanis però els prestatges de les llibreries no tenen gaire oferta de títols clàssics com aquests i amb bones traduccions. Liliana Pedro no creu que hi hagi hagut una davallada important de títols, “però”, reconeix, “sí que hi ha hagut en els últims anys un augment important de títols juvenils

Lewis Carroll va afegir la lògica a la imaginació i *Alicia al País de les Meravelles* va conquistar tants pares com fills. S'ha triat la traducció més corregida de Salvador Oliva.

amb molt d'èxit d'autors contemporanis que ocupen un espai molt important en els joves lectors". Per exemple, continua Pedro, "les tendències recents per la lectura de novel·la distòpica o, abans d'això, amb les novel·les de vampirs".

Els clàssics normalment han arribat als lectors mitjançant les lectures recomanades a les escoles. Pedro explica que, "amb aquesta col·lecció, que hem cuidat tant per dins com per fora, pretenem arribar a un públic més ampli i no només escolar. Per això creiem que hem d'oferir una bones traduccions dels clàssics, i presentar-les amb un disseny molt marcat, especial i atractiu, que apel·li a joves però també a adults". Per donar-li aquest atractiu afegit als llibres —aquest estil de col·lecció— La Butxaca ha "confiat el disseny de la col·lecció a l'estudi Vasava, amb qui sempre comptem quan volem fer alguna cosa més trencadora i actual", diu l'editora.

Els volums de la nova col·lecció també tenen una mena de prefaci que fa d'introducció als atractius més cridaners de cada llibre. Sota la salutació fixa de "Als lectors intrèpids" els editors conviden els joves a endinsar-se en les aventures de Jim Hawkins al costat de Long John Silver, d'Alicia darrere el conill, etc.

El futur de la col·lecció, com sempre, dependrà del nombre d'intrèpids. "Primer de tot —diu Liliana Pedro— esperem que agradi als lectors que la tinguin a les seves mans i després, si tot va bé, es converteixi en una col·lecció amb llarga continuïtat, i vagi completant any rere any el nostre fons. Esperem tenir bona rebuda a les escoles i a les biblioteques per exemple, però també esperem que lectors de totes les edats es sentin atrets per aquesta col·lecció".

En aquest sentit la col·lecció ha fet una bona aposta amb *L'illa del tresor* i *Alicia al país de les*

meravelles. Totes dues van esdevenir obres ben estimades pels pares dels lectors. Valverde ho explicava així en el cas de *L'illa del tresor*: "Stevenson va anar desenvolupant *L'illa del tresor* com a relat juvenil, en una revista. De seguida va passar a ser un *best-seller* per a grans".

La raó és que la novel·la obria noves rutes per a la navegació de la literatura en aquell XIX, segons el mateix Valverde: "En un moment en què ja es fa difícil obtenir alguna cosa literàriament vàlida dins del tradicional realisme i en el qual la puixant societat no estimula que floreixi res que no respongui als seus interessos, s'obre als narradors un camí que obté —i avui continua obtenint, més que mai— el favor del públic: l'aventura, la fugida a horitzons llunyans —sobretot, amb navegacions i selves, d'acord amb el sentiment imperial del moment—. Això provoca, fins i tot, "un canvi en el mercat editorial, en dos sentits: es reconeix quant tenen sempre de nois —i fins i tot de nens— els lectors adults, i, més tècnicament, es descobreix l'avantatge d'un format de menys tonatge de pàgines que la típica novel·la victoriana: una forma a la vegada més barata i més ràpida".

El cas de *Alicia* és semblant. L'esponerosa fantasia que desplega Lewis Carroll, els jocs amb la lògica que demostra aquest matemàtic i sacerdot i el seu estil literari van trencar les barreres del mercat juvenil ben aviat i van conquerir el món dels adults.

De la mateixa manera que *Tom Sawyer* i *L'illa del tresor* superaven les històries realistes sobre infants anteriors o contemporànies (*Donetes* de M.L. Alcott, *Heidi* de J. Spyri o *Cuore* d'E. D'Amicis), l'*Alicia* barrejarà i superarà les històries d'animals, les faules i els contes fantàstics per anar-hi més enllà. És el que la Teresa Colomer anomenarà "les narracions fantàstiques i d'humor" en el seu llibre *La formació del lector literari* (Barcanova, 1998): "Els propòsits moralitzadors de la literatura per a infants i adolescents van retardar l'aparició de llibres d'humor i fantasia fins a la segona meitat del segle XIX". Les "narracions d'autor conegut que inclouen elements irreals apareixen al segle XIX en deute amb els contes populars i a partir de l'interès pel folklore desvetllat en aquesta època". Així doncs, "cal atribuir a la ja al·ludida *Alicia al país de les meravelles* de L. Carroll (1865) l'origen real de l'entronització d'aquest nou model literari per a infants".

No seria fins a començament del segle XX, que, com diu Teresa Colomer, "aquest tipus de narració es va conformar ja en el patró que més es generalitzaria posteriorment en la narrativa per a infants: la intrusió d'un element màgic en un món real i modern, intrusió que pot causar sorpresa i alarma, però que generalment té conseqüències còmiques". L'exemple més conegut és *Peter Pan*, lectors intrèpids. ●

J.M. Barrie va innovar la literatura fantàstica amb 'Peter Pan'. Arriba amb traducció de Maria Antònia Oliver